

Marlena Gołębiowska

Jednorozce nad Bałtykiem: Estonia europejską kuźnią start-upów

Estonia zbiera dziś plony rozpoczętego ponad ćwierć wieku temu Tygrysięgo Skoku (est. *Tiigrihüpe*), czyli inicjatywy zakładającej rozbudowę infrastruktury i rozwój umiejętności obywateli w zakresie cyfryzacji, zwłaszcza edukację najmłodszych. Kształcone w takich warunkach pokolenie Estończyków jest już na rynku pracy i skutecznie rozwija innowacyjne pomysły, tworząc start-upy. W 2021 r. w Europie *per capita* to właśnie w Estonii najwięcej ich powstało i urosło do rangi jednorozców, osiągając wycenę ponad miliarda dolarów.

Europejski lider start-upów. Start-upy jako przedsiębiorstwa o potencjale bardzo szybkiego wzrostu mają istotne znaczenie dla gospodarki. Najczęściej związane są z technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi (ICT) oraz sektorem zaawansowanych technologii (high-tech). Ponadprzeciętne ryzyko w przypadku tego typu podmiotów powoduje wprawdzie, że tylko część z nich osiąga sukces rynkowy. Te jednak, którym się to udaje, zyskują szansę na ogromne zyski i globalną ekspansję, co z punktu widzenia gospodarki narodowej sprzyja rozwojowi – tworzeniu PKB i nowych miejsc pracy. W Estonii na milion mieszkańców przypada 1107 start-upów i jest to najwyższy wynik wśród europejskich gospodarek, dla których średnia wynosi 237 (dla porównania na Litwie jest to 523, na Łotwie – 315, w Polsce – 90). Tak wynika z raportu State of European Tech 2021, obejmującego dane do września 2021 r. Dane aktualne na 8 lipca 2022 r. – pochodzące z bazy Estonian Startup Database – mówią już o 1384 estońskich start-upach.

Najlepsze z nich dołączają do grona tzw. jednorozców, czyli start-upów, których wycena przebiła pułap miliarda dolarów. Estonia ma już na koncie dziesięć takich historii sukcesu: Skype w 2005 r., Playtech w 2007 r., Wise w 2015 r., Bolt w 2018 r., Pipedrive w 2020 r., Zego, ID.me i Gelato w 2021 r. oraz Veriff i Glia już w 2022 r. Jak podaje Estońska Agencja Inwestycyjna (EIA), wynik ten przekłada się na 7,7 jednorozca na milion mieszkańców, co również plasuje Estonię na pozycji lidera pod tym względem w Europie. Co więcej, w 2021 r. firma Wise stała się pierwszym estońskim decacornem, czyli start-upem wycenianym na ponad 10 miliardów dolarów.

Według Estońskiego Urzędu Podatkowego i Celnego na koniec 2021 r. w estońskich start-upach pracowało w sumie 8187 osób (wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 35%). Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w 2021 r. w estońskich start-upach wyniosło 2591 euro, czyli 1,9 razy więcej niż średnie wynagrodzenie w tym państwie. Kadra start-upów to głównie obywatele Estonii (65%) i osoby stosunkowo młode (45% pracowników jest w wieku 21-30 lat, a 41% w wieku 31-40 lat). Natomiast średni wiek założyciela estońskiego start-upu wynosi 37 lat. Zaledwie 16% tej grupy stanowią kobiety, równocześnie, w przypadku zatrudnionych w start-upach, jest ich już 37%.

W gronie innowacyjności. Estonia utrzymuje także stabilną pozycję wśród najbardziej innowacyjnych państw europejskich ([„Komentarze IEŚ”, nr 209](#)). Tę cechę estońskiej gospodarki potwierdza również najnowsza edycja Europejskiej Tablicy Wyników Innowacji (EIS), opublikowana przez Komisję Europejską w 2021 r. Estonia jako jedyne środkowoeuropejskie państwo jest w niej wymieniana w grupie silnych innowatorów. Ogółem w tym zestawieniu na tle państw UE zajmuje 9. miejsce, ale w poszczególnych kategoriach osiąga bardzo wysokie wyniki, m.in.:

- 1. miejsce pod względem aktywności przedsiębiorczej we wczesnym stadium,
- 1. miejsce pod względem poziomu zatrudnienia w innowacyjnych przedsiębiorstwach,
- 2. miejsce pod względem odsetka MŚP wprowadzających innowacje produktowe,
- 3. miejsce pod względem odsetka MŚP współpracujących w zakresie innowacji z innymi podmiotami,

- 3. miejsce pod względem zgłoszenia znaków towarowych do Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (EUIPO),
- 3. miejsce pod względem stopnia rozpowszechnienia kształcenia w zakresie przedsiębiorczości w szkole podstawowej.

Wnioski: czynniki sukcesu start-upów w Estonii. Estonia jest określana jako „najbardziej przedsiębiorczy kraj w regionie dla start-upów technologicznych”¹. Sukces ten jest wynikiem synergii sektora rządowego i prywatnego na rzecz tworzenia w Estonii odpowiedniego ekosystemu dla start-upów, w tym działań wspierających, takich jak:

1. Rozwój sektora ICT, w tym wykształcenie wykwalifikowanej kadry. W 1996 r., gdy użytkownicy internetu stanowili niespełna 1% światowej populacji, w Estonii uruchomiono inicjatywę Tygrysi Skok (est. *Tigrihüpe*), zakładającą rozbudowę infrastruktury i umiejętności obywateli w zakresie cyfryzacji, skupiając się zwłaszcza na zapewnieniu infrastruktury cyfrowej w szkołach. Na rozwój sektora ICT zdecydowano się przeznaczać 1% PKB. Już w ciągu pięciu lat zapewniono dostęp do internetu wszystkim szkołom, uzupełniając go o odpowiednie szkolenie nauczycieli w tym zakresie, a w kolejnych latach rozszerzano tę inicjatywę o rozwój kształcenia kompetencji ICT w szkołach zawodowych oraz na uczelniach wyższych. W rezultacie Estonia jest dziś jednym z wiodących państw nie tylko w regionie, ale i na świecie pod względem rozwoju i wykorzystania usług internetowych, zwłaszcza w zakresie usług publicznych ([„Komentarze IEŚ”, nr 282](#)).

2. Troska o przejrzystość i sprawiedliwość systemu podatkowego. System podatkowy Estonii wspiera przedsiębiorczość poprzez minimalną biurokrację, pozwalając firmom skoncentrować się na rozwoju swoich produktów i usług. Jego kluczowym elementem jest konstrukcja podatku dochodowego od osób prawnych (tzw. estoński CIT). Zakłada ona, że przedsiębiorstwo nie musi płacić podatku dochodowego, jeżeli zainwestuje swój zysk w dalszy rozwój. Ponadto przedsiębiorcy prowadzący swoją działalność w Estonii mogą korzystać z szeregu rozwiązań cyfrowych – już w 2000 r. umożliwiono tam składanie deklaracji podatkowych online. Samo założenie firmy w Estonii jest też niezwykle szybkie – według najnowszego rekordu, pobitego w czerwcu 2022 r. podczas London Tech Week, zajęło zaledwie 15 minut i 33 sekundy. Wszystkie te elementy składają się na to, że Estonia ósmy rok z rzędu znajduje się na szczycie tworzonego dla państw OECD Międzynarodowego Indeksu Konkurencyjności Podatkowej 2021 (ITCI).

3. Wprowadzenie e-rezydencji. W 2014 r. Estonia stała się pierwszym państwem na świecie oferującym e-rezydencję, czyli tożsamość cyfrową nadaną przez rząd estoński, dzięki której uzyskuje się dostęp do estońskich usług cyfrowych, w tym – przede wszystkim – możliwości szybkiej rejestracji firmy online. Dotychczas e-rezydenci założyli 21,8 tys. firm w Estonii, a samych e-rezydentów zarejestrowanych jest 93,4 tys. Największa ich liczba pochodzi z Rosji (5,8 tys.), Finlandii (5,5 tys.), Ukrainy (5,5 tys.), Niemiec (5,4 tys.) i Chin (4,5 tys.). Należy przy tym wskazać, że od 24 lutego 2022 r. w wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę rząd Estonii zawiesił możliwość rozpatrywania wniosków składanych po raz pierwszy przez obywateli Rosji i Białorusi.

4. Powołanie Startup Estonia. Startup Estonia to rządowa inicjatywa powstała w celu wzmocnienia estońskiego ekosystemu start-upowego. Wśród swoich zadań ma m.in. współorganizowanie wydarzeń, edukację lokalnych inwestorów i przyciąganie inwestorów zagranicznych oraz dostarczanie namiarów na akceleratory, inkubatory, przestrzenie coworkingowe, szkolenia i wszelkie materiały obejmujące *know-how* zakładania i rozwijania innowacyjnych przedsiębiorstw. Zadaniem inicjatywy jest także śledzenie losów powstających w Estonii start-upów. Te największe pod względem przychodów i zatrudnienia w pierwszym kwartale 2022 r. to Bolt – 178 mln euro i 1144 pracowników, Swappie – 20 mln euro i 519 pracowników oraz Veriff – 13 mln euro i 386 pracowników.

¹ State of European Tech 2021, https://soet-pdf.s3.eu-west-2.amazonaws.com/State_of_European_Tech_2021.pdf, s. 67.